

Väversunda

Besiktning av kalkmåleri 2014-05-14

Gunnar Nordanskog & Eva Ringborg

Reviderad 2015-08-24

Bild 1: interiör mot öster

Sammanfattning av åtgärdsbehov

Portal till sakristian

Längsgående spricka överst i portvalvet, med bompartier i putsen runt sprickan (bild 10-11). Eftersom platsen är utsatt bör skadan åtgärdas så snart som möjligt.

2015-08-24: åtgärdat av ÖM 2015

Åtgärd: konservering (injicering av bruk, kantlagning). Åtgärden är inte särskilt kostsam och bör kunna finansieras med omfördelad Kyrkoantikvarisk ersättning. Kontakta stiftsantikvarien.

Klimat

Kyrkan har haft vissa problem med fukt i de nedre delarna av murverket, men måleriet och putsen högre upp tycks inte ha tagit någon skada av detta. Sten Peterson föreslog i inventeringen 2003 att skvallerhålen skulle öppnas, men då dessa är igenmurade synes detta vara något av en överloppsgärning så länge måleriet är utom fara.

Åtgärd: värm kyrkan så lite som möjligt mellan gudstjänsterna, logga klimatet.

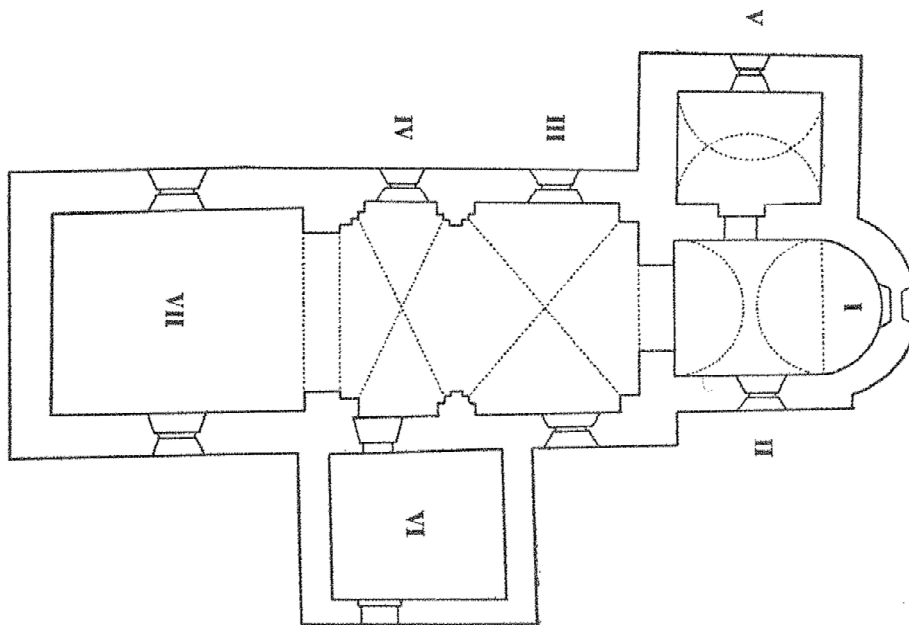

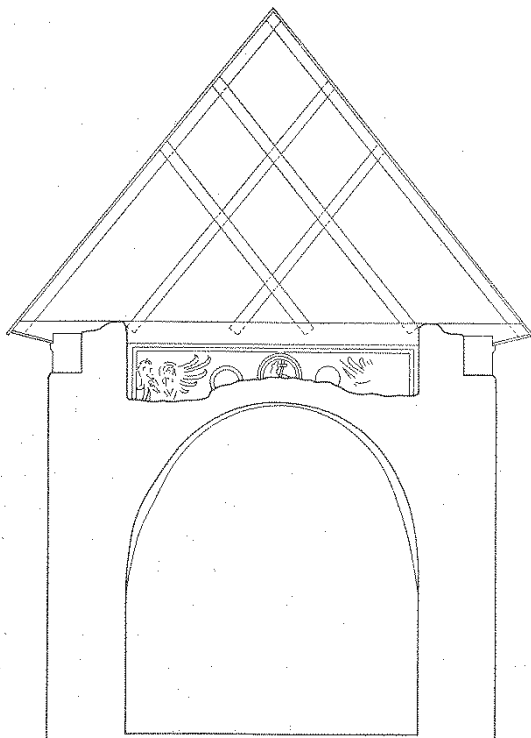
Bild 2: plan av kyrkan (ur Borelius 1956)

Kalkmåleri

Kalkmåleriet i Väversunda är från olika epoker. Romanska målningar daterade till 1200-talet har funnits i absiden, men restaurerades av C W Pettersson år 1903, egentligen var det en fråga om nymålning efter äldre förlagor (bild 3).

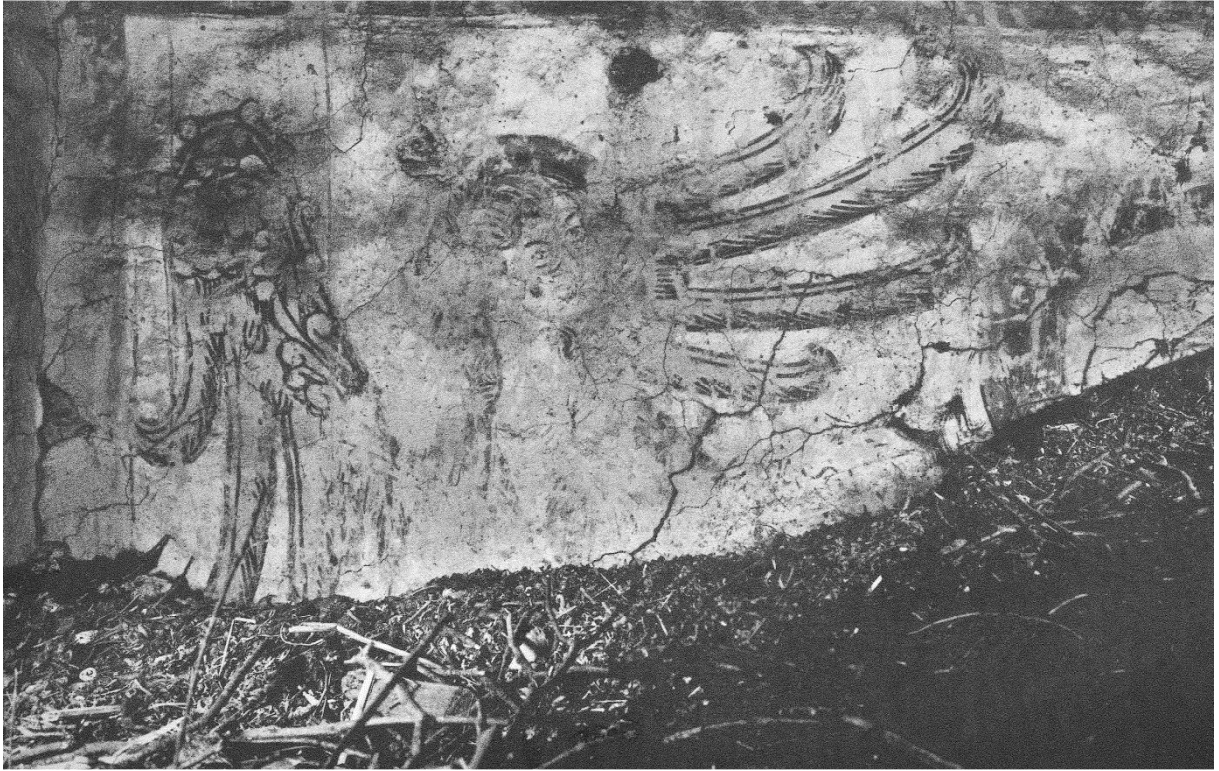

Bild 3: Absidvalvet, romanska målningar rekonstruerade 1903.

På korvinden är det romanska måleriet bevarat i nära orört skick, förutom en konservering genomförd av Sten Peterson 1984-85. Korvinden besiktigades inte 2014, varför vi är hänvisade till Sten Petersons noteringar från 2003 och jämförelser med Aron Borelius bilder från 1956 (bild 5-8). Tyvärr är Petersons bilder så lågupplösta att det inte går att urskilja några detaljer. Peterson noterar visst städbehov, men att korvinden är torr och luftig och måleriet stabilt.

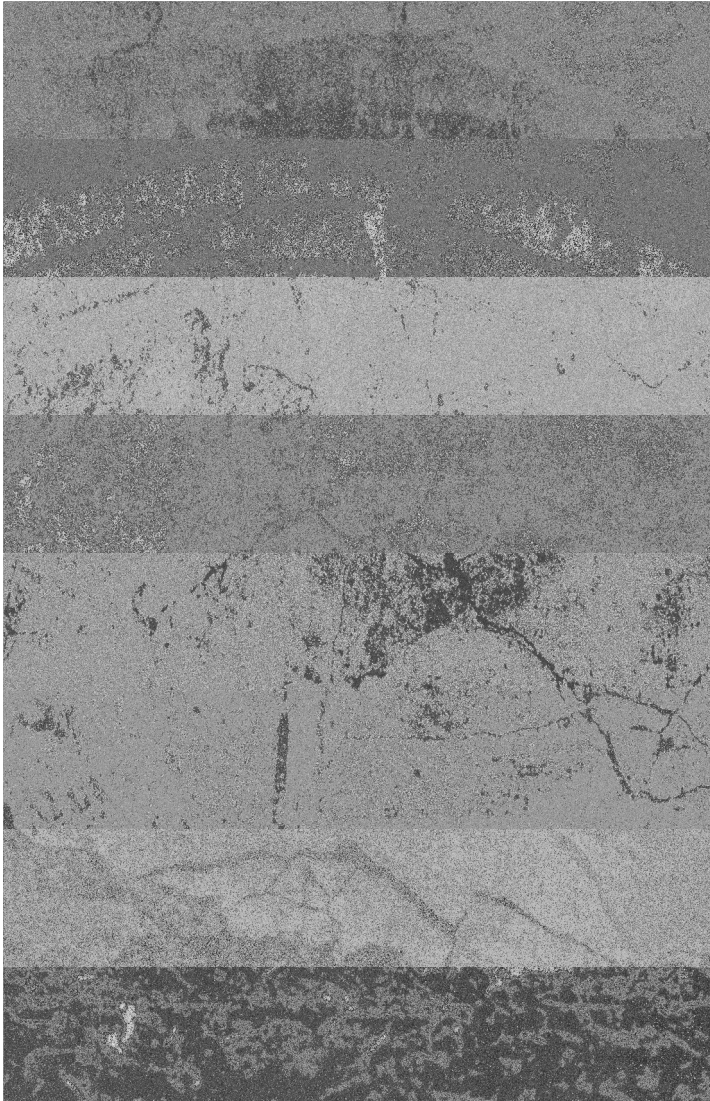
Bild 4: skiss av de romanska målningarna på korvinden (Borelius 1956).

Bild 5: Nordöstra korväggen ovan valv, ängel (Borelius 1956).

Bild 6: Nordöstra korväggen ovan valv, ängel (foto Sten Peterson 2003).

Bild 7: Östra kormuren ovan valv, lamm med korsfana i mitten av framställningen (Borelius 1956).

Bild 8 (nedan): sydöstra kormuren ovan valv, ängel t.h. samt t.v. rundeln med lammet med korsfanan (foto Sten Peterson 2003)

Koret försågs senare under medeltiden med tunnvalv och långhuset med kryssvalv. Det är sannolikt att valven då också dekorerades med måleri, men av detta finns idag inga spår.

Enligt den kulturhistoriska karaktäriseringens händelselista (Lindqvist 2005), överkalkades interiörens måleri redan omkring år 1600, men denna uppgift är högst osäker. Istället målades långhus och kor med målningsdekor av Johan Werner d.y. och 1686 (datering i korets tunnvalv, bild 9).

Bild 9: Korets tunnvalv med dateringen 1686 (avsedd att läsas av prästen vänd mot församlingen).

1686 års dekorationer finns i huvudsak i koret, medan långhusvalvens målningar begränsas till draperier och färg längs valvens kanter. Över dörren till sakristian avbildas Nattvarden.

Bild 10: Målning av Johan Werner d.y. över ingången från koret till sakristian.

En hel del sprickbildningar finns i korets väggmålningar, men de flesta är inte av allvarlig art. En större spricka med bomputs som bör åtgärdas går dock igenom portvalvet in till sakristian (bild 11).

Notering 2015-08-24: Åtgärdat 2015, ÖM

Bild 11: Detalj av sprickan över sakristieportens valv.

Bild 12: Korets sydvägg och nederdelen av triumfbågmuren.

Allt måleri i kyrkorummet överkalkades 1771. Enligt en osäker uppgift fanns dock de romanska målningarna i absiden kvar och överkalkades först 1859 (Lindqvist 2005). Oavsett vilket, så framtogs och kompletterades/rekonstruerades absidens målningar 1903. På 1930-talet framtogs 1600-talsmålningarna i korvalvet och de romanska målningarna i absiden restaurerades åter, medan långhusets måleri togs fram år 1947 under ledning av konservator Bertil Bengtsson. Vid detta tillfälle ska även absiden ha befriats från senare övermålningar och åter kompletterats. År 1984-85 var det än en gång dags för konservering av kalkmålningarna i absid och kor (och på korvinden), nu av konservator Sten Peterson. Dessa upprepade åtgärder på absidens målningar gör det mycket svårt att avgöra vad som är från vilken tid, och vid framtida rengöring eller konservering bör mycket noggranna undersökningar av lagerföljderna göras (bild 13).

Bild 13: Detalj från absidens väggmålningar.

Rapport sammanställd av Gunnar Nordanskog 2014-06-18. Granskad av Eva Ringborg

Källor

ATA Väversunda kyrka konserveringsrapport, Dnr 5991/83.

Borelius, Aron 1956: *Romanesque mural paintings in Östergötland*.

Lindqvist, Anna 2005: Väversunda kyrka. Kulturhistorisk karaktärisering. Östergötlands länsmuseum.

Lindqvist, Gunnar 2013: *Väversunda kyrka*. Linköpings stifts kyrkoberskrivningskommitté.

Peterson, Sten 2003: Kalkmåleriinventering, Linköpings stift.